Национално законодателство

Latvja

В настоящия раздел ще намерите информация относно правната система на Латвия.

Източници на правото

Латвия има континенталноевропейска правна система. Най-важният източник на правото в Латвия е писаното законодателство.

Законодателство

Отношенията между публичноправните органи, частните лица и други носители на права се уреждат от законодателството (*ārējie normatīvie akti*).

Видове законодателство в низходящ ред според юридическата сила:

Конституцията на Република Латвия;

закони, приети от Парламента;

подзаконови нормативни актове на Министерския съвет;

подзаконови нормативни актове на Банката на Латвия, Комисията за финансовия и капиталов пазар и Комисията по комунални услуги (в латвийската правна система тези подзаконови нормативни актове са със същата сила, както и подзаконовите нормативни актове, издадени от Министерския съвет);

обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление.

Разпоредбите на правото на Европейския съюз се прилагат в съответствие с мястото им в йерархията на законодателните актове. Когато прилагат разпоредби на правото на ЕС, органите и съдилищата трябва да вземат предвид и съдебната практика на Съда на Европейския съюз.

Разпоредбите на международното право се прилагат в съответствие с мястото им в йерархията на законодателните актове, независимо от техния източник. Ако се установи несъвместимост между разпоредба на международното право и разпоредба на латвийското право с еднаква сила в йерархията, се прилага разпоредбата на международното право.

Обвързващите подзаконови нормативни актове на органите на местното управление са задължителни за всички физически и юридически лица в рамките на съответния административен район.

Законодателството и други правни актове се публикуват в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*). Официалната публикация е публично автентична и правно обвързваща. Никой не може да се позовава на незнание на правните актове или официалните обявления, публикувани в Държавен вестник.

Компетентност да издават законодателни актове имат:

народът на Латвия, когато упражнява законодателни правомощия (една десета от всички избиратели могат да внесат в парламента законопроект; народът може също така да участва в референдуми);

Saeima (Парламентът), който има законодателни правомощия;

Министерският съвет, който има правомощия да издава подзаконови нормативни актове в предвидените от закона случаи;

Банката на Латвия, Комисията за финансовия и капиталов пазар и Комисията по комунални услуги, които също имат правомощия да издават подзаконови нормативни актове в предвидените от закона случаи;

местните органи, които имат правомощия да издават подзаконови нормативни актове в предвидените от закона случаи.

Вътрешни публичноправни норми

Вътрешните публичноправни норми (*iekšējie normatīvie akti*) се издават от публичноправни органи с цел определяне на процедури за вътрешната организация на тяхната дейност или на дейността на подчинените им органи, или за разясняване на процедурата по прилагането на общото законодателство в обхвата на тяхната дейност. Вътрешните публичноправни норми не са обвързващи за физическите лица. Ако даден орган приеме решение, адресирано до физическо лице, той не може да се позовава в това решение на вътрешна публичноправна норма.

Съществуват следните вътрешни публичноправни норми:

устройствен акт (*nolikums*) или правилник за дейността (*reglaments*) на орган, в който се определят неговата вътрешна структура и организация, или вътрешната структура и организацията на съвет или на звено на органа;

препоръки (*ieteikumi)*: в тях се определят процедурите за упражняване на свободата на преценка, предоставена съгласно законодателството и вътрешните публичноправни норми, като се предвижда еднообразен начин на действие при сходни обстоятелства — в определени случаи е възможно отклонение от препоръките, ако съществуват достатъчно основания за това;

инструкции (*instrukcja*): в тях се определя начинът на прилагане на общото законодателство и общите принципи на правото;

вътрешни правилници (*iekšējie noteikumi*): в тях се определят процедурата по приемане на административни решения, редът за изпълнението на задълженията на административните и други служители, правилата за поведение, нормите за безопасност на работното място и други аспекти, свързани с дейността на съответния орган.

Всички видове вътрешни публичноправни норми имат еднаква юридическа сила. В случай на несъвместимост между тях се прилага актът, издаден от по-висшестоящия орган или длъжностно лице.

Ако длъжностно лице установи стълкновение между вътрешните публичноправни норми, издадени от органи или длъжностни лица от същия ранг, се прилага:

обща правна норма, доколкото не е ограничена от специална правна норма;

ако и двете норми са общи или и двете са специфични, по-новата от двете; определяща е датата, на която е приета вътрешната публичноправна норма.

Ако длъжностно лице установи стълкновение между вътрешна публичноправна норма и законодателна норма, се прилага последната.

Компетентност да издават вътрешни публичноправни норми имат:

Министерски съвет;

член на Министерския съвет;

управителен орган на публичноправен субект;

ръководителят на даден орган;
ръководител на структурното звено, създадено от органа.

Източници на правото — категории

Източниците на правото се подразделят на следните категории:
закони и подзаконови нормативни актове (*normatīvie akti*): правни актове, с които се установяват, привеждат в действие, изменят или отменят правни норми; законите и подзаконовите нормативни актове се разделят на законодателство и вътрешни публичноправни норми;
общи принципи на правото: писани (съдържащи се в закони и подзаконови нормативни актове) или неписаните основни правила, уреждащи обективна законосъобразност в обществения живот;
обичайно право: правила за поведение, които са се развили в резултат от фактическо им прилагане в исторически план; обичайното право се прилага при създаването на права и тълкуването на правни норми, ако разглежданият въпрос не се урежда от закон или друго законодателство;
съдебна практика: всички съдебни решения, съдържащи правилни и ценни абстрактни правни констатации, които могат да бъдат използвани от съдиите по други дела като обосновка за техните решения;
правна доктрина (*doktrīna*): всички признати академични становища, в които се тълкуват правни норми, техният произход и тяхното прилагане; в мотивите към своите решения съдилищата и административните органи се позовават широко на правната доктрина.

Йерархия на източниците на правото

Първични източници на правото

Закони и подзаконови нормативни актове: това са източниците на правото с най-голяма юридическа сила; те се прилагат в съответствие с мястото им в йерархията на законодателните актове;
Общи принципи на правото: този източник на правото се прилага, когато съответният въпрос не е уреден от закон или подзаконов нормативен акт; общите принципи на правото служат също за тълкуване на закони и подзаконови нормативни актове; между общите принципи на правото не съществува йерархична зависимост: те имат еднаква сила;
Обичайно право: то се прилага при създаването на права и тълкуването на правни норми, ако разглежданият въпрос не се урежда от закон или друго законодателство.

Вторични източници на правото

Съдебна практика: съдебни решения, които в съответствие с процедурните правила са задължителни за съдилищата, разглеждащи искове; тези решения имат силата на закон, те са задължителни за всички страни и трябва да се спазват като закон.
Решенията на Конституционния съд (*Satversmes tiesa*) са задължителни за всички държавни и местни органи, институции и длъжностни лица, включително съдилищата, както и за физическите и юридическите лица. Правна норма (или акт), обявена от Конституционния съд за несъответстваща на норма с по-голяма юридическа сила, се обезсилва от деня на обнародване на решението на Конституционният съд, освен ако Конституционният съд не постанови друго.
Ако Конституционният съд обяви международно споразумение, подписано или сключено от Латвия, за противоконституционно, Министерският съвет е задължен да предприеме незабавно мерки за изменение или денонсиране на споразумението, за спиране на неговото действие или за оттегляне на присъединяването към него.
Ако решението на Конституционния съд, с което се приключва дадено дело, съдържа тълкуване на правна норма, тълкуването е задължително за всички държавни и местни органи, институции и длъжностни лица, за съдилищата, както и за физическите и юридическите лица.
В мотивите към своите решения съдилищата и административните органи се позовават широко на правната доктрина; правната доктрина няма правна сила и не е общо приложима.

Институционална рамка

Органи, компетентни да приемат законодателство

Със законодателни правомощия разполагат **Парламентът (Saeima)** и **народът на Латвия**, който има право да участва в референдум.
Министерският съвет може да приема законодателство под формата на подзаконови нормативни актове (*noteikumi*) в следните случаи:
въз основа на оправомощаване със закон;
за утвърждаване на международно споразумение или проект на такова споразумение, за денонсиране на международно споразумение или спиране на неговото действие, освен ако в Конституцията или в закона не е предвидено друго;
ако това е необходимо за прилагането на законодателните актове на Европейския съюз и ако разглежданият въпрос не е уреден със закон; основните права на физическите лица не могат да бъдат ограничавани посредством подзаконови нормативни актове.
Банката на Латвия, **Комисията за финансовия и капиталовия пазар** и **Комисията за комунални услуги** могат да приемат законодателство (подзаконови нормативни актове, *noteikumi*) само въз основа на оправомощаване със закон и в рамките на своята компетентност.
Местните органи могат да приемат законодателство (обвързващи подзаконови нормативни актове) въз основа на закони или подзаконови нормативни актове на Министерския съвет.

Законодателна процедура

Този раздел предоставя кратък преглед на законодателната процедура.

Закон

Внасяне на законопроект в Парламента

Законопроекти в Парламента могат да внасят президентът, Министерският съвет, парламентарните комисии, не по-малко от петима членове на парламента или в случаите и в съответствие с процедурите, предвидени в Конституцията, една десета от всички гласоподаватели.

Разглеждане и приемане на законопроекти в Парламента

Парламентът разглежда законопроектите на три четения. Законопроекти, считани за спешни, законопроектите за държавния бюджет, измененията на държавния бюджет и законопроектите, предвиждащи приемането на международни споразумения, се приемат на второ четене.
Законопроектът се счита за приет и става закон, ако е разгледан на три четения или в посочените по-горе случаи — на две четения, и след като, подложен на гласуване в неговата цялост, е получил абсолютно мнозинство от гласовете на присъстващите членове на Парламента.

Обнародване на закони

Бюрото (*Prezidijs*) на Парламента изпраща всички приети закони на президента за обнародване.
Президентът обнародва законите, приети от Парламента, не по-рано от десетия ден и не по-късно от двадесет и първия ден след приемането им.
Законът влиза в сила на четиринадесетия ден след обнародването (публикуването) му в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*), освен ако законът не предвижда друг срок.

Право на отлагане на обнародването на закон

Президентът има правомощието да поиска ново обсъждане на закон или да отложи публикуването му за срок до два месеца.

Президентът упражнява правото си да поиска ново обсъждане на закон по своя инициатива, но може да отложи публикуването на закон само ако това бъде поискано от не по-малко от една трета от членовете на Парламента. Президентът или една трета от членовете на Парламента могат да упражнят посочените по-горе права в срок от десет дни от приемането на закона от Парламента.
Закон, чието обнародване е отложено в съответствие с посочената по-горе процедура, се подлага на гласуване на национален референдум, ако това бъде поискано от не по-малко от една десета от всички гласоподаватели при процедура за събиране на подписи. Ако обаче такова искане не бъде направено в срок от два месеца, законът се публикува. Референдум не се провежда, ако Парламентът повторно гласува въпросния закон и най-малко три четвърти от неговите членове гласуват за приемането му.
Приет от Парламента закон, чието обнародване е отложено от президента, може да бъде отменен чрез референдум, ако поне половината от всички гласоподаватели, които са участвали в предишните избори за Парламент, участват в референдума и мнозинството от тях гласува за отмяна на закона.
Не всички закони обаче могат да бъдат предмет на референдум. Законът за бюджета и законите за заемите, данъците, митата, железопътните тарифи, военната служба, обявяването и започването на война, сключването на мирни договори, обявяването и прекратяването на извънредно положение, мобилизацията и демобилизацията, както и за сключването на договори с други държави, не могат да бъдат предмет на референдум.

Влизане в сила на закон

Даден закон влиза в сила на четиринадесетия ден след публикуването му в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*), освен ако в закона не е предвиден друг срок. Срокът за влизане в сила на даден закон започва да тече от деня след публикуването на посочения закон.

Отмяна на закон

Даден закон престава да бъде в сила при следните обстоятелства:
с влизане в сила на закон, който отменя предишния закон;
с влизане в сила на преходна разпоредба на друг закон, в която се предвижда отмяната на предишния закон;
с влизане в сила на решение на Конституционния съд, с което се отменя съответният закон;
с изтичане на срока на действие на закон с точно определено временно действие.

Подзаконови нормативни актове на Министерския съвет

Внасяне в Министерския съвет на проект на подзаконов нормативен акт

Проект на подзаконов нормативен акт, изготвен от министерство, държавната канцелария или публичен административен орган към министър-председателя, може да бъде внесен в Министерския съвет от член на Министерския съвет.
Проект на подзаконов нормативен акт, изготвен от ръководителя на друг държавен или местен орган, НПО или организация на социалните партньори, може да бъде внесен за разглеждане от комитет на Министерския съвет или от самия Министерски съвет само чрез член на Министерския съвет, който е политически отговорен за съответната област, сектор или подсектор.

Разглеждане и приемане на проект на подзаконов нормативен акт на Министерския съвет

Проектите на подзаконови нормативни актове, внесени в Министерския съвет, се нотифицират и обсъждат на заседания на държавните секретари. След неговото нотифициране проектът на подзаконов нормативен акт на Министерския съвет се изпраща до съответните министри за тяхното одобрение, а при необходимост — на други съответни институции. Министерството на правосъдието и Министерството на финансите дават становища по всички проекти на подзаконови нормативни актове. Представители на НПО могат също да представят своите становища по време на процеса на одобрение.
Проекти на подзаконови нормативни актове, по които е постигнато съгласие, се разглеждат на заседание на Министерския съвет, докато предложенията, по които не е постигнато съгласие, се обсъждат на заседание на държавните секретари или комитет на Министерския съвет. Всички проекти, по които по време на такова заседание е постигнато съгласие, впоследствие се внасят за разглеждане на заседанието на Министерски съвет. Ако проектът на подзаконов нормативен акт бъде одобрен на заседание на Министерския съвет, той се счита за приет и става подзаконов нормативен акт на Министерския съвет.

Обнародване на подзаконовите нормативни актове на Министерския съвет

Подзаконовите нормативни актове на Министерския съвет се обнародват в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*).

Влизане в сила на подзаконовите нормативни актове на Министерския съвет

Подзаконовите нормативни актове на Министерския съвет влизат в сила в деня след тяхното публикуване в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*), освен ако в тях не се предвижда друго.

Отмяна на подзаконови нормативни актове на Министерския съвет

Подзаконовите нормативни актове на Министерския съвет престават да бъдат в сила при следните обстоятелства:
с влизане в сила на подзаконов нормативен акт на Министерския съвет, отменящ предишния подзаконов нормативен акт Министерския съвет;
с влизане в сила на заключителна разпоредба на подзаконов нормативен акт на Министерския съвет, с която се отменя предишният подзаконов нормативен акт на Министерския съвет;
ако законовата разпоредба, на основание на която е бил издаден подзаконовият нормативен акт на Министерския съвет, престане да бъде в сила;
с влизане в сила на решение на Конституционния съд, с което се отменя съответният подзаконов нормативен акт на Министерския съвет;
с изтичане на срока на действие на подзаконов нормативен акт на Министерския съвет с точно определено временно действие.

Подзаконови нормативни актове на Банката на Латвия, Комисията за финансовия и капиталов пазар и Комисията по комунални услуги

Процедурата за обнародване, влизане в сила и отмяна на подзаконови нормативни актове на Банката на Латвия, Комисията за финансовия и капиталов пазар и Комисията по комунални услуги е еквивалентна на процедурата за обнародване, влизане в сила и отмяна на подзаконови нормативни актове на Министерския съвет.

Обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление

Внасяне на проекти на обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление в местните съвети

Проекти на обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление могат да се внасят в местния съвет от председателя на съвета, комитет на съвета, членовете на съвета, инициатора на извънредно заседание или ръководителя на градската или общинската администрация.

Разглеждане и приемане на проекти на обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление

Проектите на обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление се приемат и стават задължителни, ако повече от половината от присъстващите членове на местния съвет гласуват за тях, освен ако по закон не е предвидено друго.
В срок от три дни от датата на подписване на съответните подзаконови нормативни актове съветът ги изпраща с обяснителен меморандум на Министерството на опазване на околната среда и регионалното развитие в писмена и електронна форма. Министерството преценява законосъобразността на подзаконовите нормативни актове в срок от един месец от получаването им и изпраща становището си на местния съвет.

Ако становището на министерството не съдържа възражения по отношение на законосъобразността на подзаконовите нормативни актове или на местния съвет не е изпратено становище в определения срок, местният съвет издава обвързващите подзаконови нормативни актове като приети. Ако бъде получено становище от министерството, в което се констатира частична или пълна незаконосъобразност на подзаконовите нормативни актове, местният съвет внася в тях необходимите изменения в съответствие със становището и издава изменените актове. Ако местният съвет изцяло или отчасти не е съгласен със становището, той предоставя обосновка за това в своето решение и издава подзаконовите нормативни актове. В срок от три дни от датата на подписването им подзаконовите нормативни актове се изпращат на Министерството на опазване на околната среда и регионалното развитие в писмена и електронна форма.

Обнародване на обвързващите подзаконови нормативни актове на органите на местно управление

Градските съвети (*Republikas pilsētas dome*) публикуват обвързващите подзаконови нормативни актове и обяснителния меморандум към тях в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*). Общинските съвети (*novada dome*) публикуват обвързващите подзаконови нормативни актове и обяснителния меморандум към тях в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*) (от 6 ноември 2015 г. насам) или в местен вестник, или в безплатно издание.

Общинският съвет трябва да приеме обвързващи подзаконови нормативни актове, в които се уточнява къде се публикуват такива разпоредби, както и да публикува това в Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*). Един общински съвет не може да променя начина на публикуване на обвързващите подзаконови нормативни актове повече от веднъж годишно. След като влязат в сила, обвързващите подзаконови нормативни актове се публикуват на уебсайта на местния орган. Обвързващите подзаконови нормативни актове на общинските съвети се излагат също на видно място в сградата на общинския съвет и на общинската или градската администрация.

Влизане в сила на обвързващите подзаконови нормативни актове на органите на местно управление

Обвързващите подзаконови нормативни актове влизат в сила в деня след тяхното официално публикуване, освен ако в тях не е посочена по-късна дата на влизане в сила.

Отмяна на обвързващи подзаконови нормативни актове на органите на местно управление

Обвързващите подзаконови нормативни актове на органите на местно управление престават да бъдат в сила при следните обстоятелства:
с влизане в сила на обвързващи подзаконови нормативни актове, които отменят предишните актове;
с влизане в сила на заключителни разпоредби на други обвързващи подзаконови нормативни актове, с които се отменят предишните подзаконови нормативни актове;
ако разпоредба на нормативен акт от по-висок ранг, на основание на която са били издадени съответните обвързващи подзаконови нормативни актове, престане да бъде в сила;
с влизане в сила на решение на Конституционния съд, с което се отменят съответните подзаконови нормативни актове;
с изтичане на срока на действие на обвързващи подзаконови нормативни актове с точно определено временно действие.

Бази данни с правна информация

Държавен вестник на Република Латвия (*Latvijas Vēstnesis*)

Официалното публикуване става в Държавен вестник на Република Латвия (*Latvijas Vēstnesis*). Публикуваната информация в него представлява официална публикация.

Официалната публикация е публично автентична и правно обвързваща.

Никой не може да се позовава на незнание на правните актове или официалните обявления, публикувани в Държавен вестник.

От 1 юли 2012 г. Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*) се публикува официално в електронна форма на уебсайта https://www.vestnesis.lv.

Информацията, публикувана на уебсайта https://www.vestnesis.lv преди тази дата, беше предназначена само за справка; дотогава официалната публикация беше в печатната версия на *Latvijas Vēstnesis*.

Консолидирано законодателство

Консолидираните версии на законите, подзаконовите нормативни актове на Министерския съвет и други закони и подзаконови нормативни актове могат да бъдат намерени на латвийския правен уебсайт https://likumi.lv/. Всички консолидирани закони и подзаконови нормативни актове, публикувани на уебсайта, имат само информативен характер. Уебсайтът се поддържа от официалния издател VSIA Latvijas Vēstnesis.

Официален издател

Издателят на Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*) е същият, който издаваше предишната печатна версия със същото заглавие:
VSIA Latvijas Vēstnesis.

Официалният издател осъществява своята дейност в съответствие с международните стандарти ISO 2008: 9001 (система за управление на качеството) и ISO 2005: 270001 (сигурност на информацията).

Възможен ли е безплатен достъп до базата данни?

Да, достъпът до *Latvijas Vēstnesis* е безплатен. Достъпът до електронния архив на предишната печатна версия на *Latvijas Vēstnesis* също е безплатен. Достъпът до уебсайта на консолидираните правни актове е също безплатен.

Връзки

Saeima (Парламент на Република Латвия)
Министерски съвет на Република Латвия
Банка на Латвия
Комисия за финансовия и капиталов пазар
Комисия за комунални услуги
Данни за контакт на местните органи
Държавен вестник (*Latvijas Vēstnesis*)
Латвийски правен уебсайт

Последна актуализация: 30/03/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.